

ESG PRINCIPLES - A DRIVER OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT AND BUSINESS TRANSFORMATION

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

 <https://timeedu.uz/>

 24.10.2025 y.

2-TO'PLAM
2-MAXSUS SON/2025

“ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy maqolalar va tezislar to‘plami. -T.: TMII, 2025. – 752 bet.

Ushbu to‘plamda mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida mavjud sanoat ishlab chiqarishni raqamli transformatsiya qilish jarayonlarini jadallashtirish orqali ishlab chiqarish sanoatini “drayver” sohaga aylantirish istiqbollari hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning turli yo‘nalishlariga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqot materiallari keltirilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va keltirilgan huquqiy-me’yoriy xujjatlarning haqqoniyligi, tanqidiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Сборник научных статей и тезисов Международной научно-практической конференции на тему «Принципы ESG – драйвер устойчивого развития регионов и трансформации бизнеса». – Т.: ТМII, 2025. – 752 с.

В сборнике представлены материалы научных исследований, посвященные устойчивому экономическому развитию нашей страны, диверсификации производства, адаптации к изменению климата и смягчению его последствий, повышению эффективности природопользования, обеспечению устойчивого развития регионов и промышленных предприятий на основе принципов ESG, внедрению эффективных экономических механизмов поддержки «зеленой» экономики в регионах, трансформации деятельности крупного и среднего бизнеса и повышению его конкурентоспособности, управлению отходами и развитию циклической экономики на промышленных предприятиях, охране окружающей среды на основе «зеленых» технологий, искусственному интеллекту, перспективам превращения обрабатывающей промышленности в «драйверную» отрасль за счет ускорения процессов цифровой трансформации действующего промышленного производства в условиях цифровой экономики, а также различным направлениям обеспечения устойчивого экономического роста.

Авторы сами несут ответственность за содержание представленных в сборнике материалов, достоверность содержащихся в нем статистических данных и представленных нормативно-правовых документов, а также за критические высказывания и предложения.

Tahrir hay’ati: i.f.n., dotsent Sh.K. Narbayev

i.f.n., professor I.S. Xotamov

i.f.d., professor Sh.I. Alibekov

i.f.d., professor V.P. Kuznetsov

i.f.f.d., dotsent N. Nosirova

i.f.f.d., dotsent D. Mamasoatov

assis. G. Axmedova

assis. A. Qudratxo‘jayev

Taqrizchilar: i.f.d., professor N.M. Maxmudov

i.f.d., professor A.A. Yadgarov

KIRISH SO‘ZI

ASSALOMU ALAYKUM, HURMATLI XALQARO ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, AZIZ MEHMONLAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti hamda O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashi tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda qutlashdan mamnunmiz!

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz “ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazmoqdamiz. Bugungi anjumanning asosiy maqsadi mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini chiqur tahlil qilgan holda ilmiy amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan qaror va farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu anjuman mavzusining naqadar dolzarbligini anglatadi. Yurtboshimiz tomonidan 2025-yilni “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb nomlanishi hamda ushbu yo‘nalishda qabul qilingan Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosini ta’minlashda ma’lum ma’noda anjumanning ham o‘z hissasi bo‘ladi deb umid qilamiz.

Anjuman natijalaridan kutilayotgan ilmiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlik quyidagilarda o‘z ifodasini topadi:

Ilmiy samaradorlik – anjumandan kutilayotgan ilmiy-amaliy natija mamlakatimiz hududlarida barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, sanoat korxonalarining atrof-muhitga bo‘lgan e’tiborini yanada kuchaytirish, biznes strategiyalarini takomillashtirish, shu bilan birga hududlar darajasida barqaror rivojlanishni amalga oshirish darajasini tahlil qilish, “atrof-muhit, jamiyat, boshqaruv” (ESG) tamoyillariga mos holda faoliyat ko‘rsatishlariga erishishning ustuvor yo‘nalishlarini tahliliy o‘rganish asosida olingan natijalarni umumlashtirib ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ijtimoiy samaradorlik – muhokama qilinadigan masalalarning har birida ijtimoiy samara alohida o‘rin egallaydi. Chunki ESG-tamoyillarining asosiy xususiyati ham ijtimoiy sohaga yuqori darajada e’tibor qaratilishidadir. Shu jihatdan ijtimoiy samarani iqtisodiy jihatdan baholash, bu yo‘nalishda mavjud amaliyotlarni ilmiy tahlil qilishning konseptual yondashuvlarini ishlab chiqishga, hududlarda va biznes sohasida izchil islohotlarni amalga oshirish orqali jamiyatni rivojlantirish, aholining turmush darajasini yaxshilash, barqaror daromad manbalarini shakllantirish, tabiiy resurslar tejamkorligiga erishish asosida kelajak avlod uchun zahiralarini saqlab qolish, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy samaradorlik - iqtisodiy faoliyatning faol ishtirokchilaridan biri ishlab chiqarish korxonalaridir, ular tomonidan mahsulot ishlab chiqarish jarayonida sezilarli darajada uglerod izi qoldiriladi. Shaffof va ekologik toza ma’lumotlarni taqdim etish atrof-

muhitni muhofaza qilish qonunchiligiga rioya qilish uchun zarurdir. Iqtisodiy samaradorlik jihatidan mavzu doirasida muhokama qilinadigan har bir masala katta ahamiyatga ega. Birinchidan, sohada qonunchilik bazasini mustahkamlash; ikkinchidan, korxonalarda ESG tamoyillarini joriy yetishning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyotini ishlab chiqish; uchinchidan, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun mavjud salohiyatini baholash va shu asosda sohalarni diversifikatsiya qilish imkoniyatining vujudga kelishi, to'rtinchidan, korxona va tarmoqlarni rivojlantirishda "yashil" investitsiyalarni jalb qilish hamda ulardan samarali foydalanishga keng yo'l ochiladi.

Albatta bunday o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo'shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o'ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o'rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o'qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo'lga qo'yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o'quv jarayonlarida, ta'lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o'z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohalarida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham oshirishga hizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o'tkazishda hamkorlik qilayotgan O'zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashiga, anjumanda ishtirok etayotgan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, BMT ning UNDP loyihasi vakillariga, Federal davlat byudjeti oliy ta'lim muassasasi Kozma Minin nomidagi Nijniy Novgorod davlat pedagogika universiteti, Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Shimoliy-Kavkaz instituti (filiali), Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Rostov instituti (filiali), Kazpotrebsoyuz Karaganda universiteti, Kyungdong Universiteti (Koreya Respublikasi), tashkilot va korxonalarining mutaxassislari, xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarga o'z minnatdorchiligimizni izhor qilamiz.

Bugun sizlarning e'tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Biz bu jarayonda, o'z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g'oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo'ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo'lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori

X. Axmedov

MUNDARIJA / ОГЛАВЛЕНИЕ

I SHO'BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O'ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	11
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI	
Abdulloyev A.J., N.K.Sharapova	11
АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ	
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н.	23
ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	
Алибеков Ш.И.	33
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРКИБИНИ БОЗОР КОНЪЮНКТУРАСИ ЎЗГАРИШИГА МОС ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	
Чариев К.А., Абдулазизов Ш.А.	37
BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL ENERGIYA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	
Asamxodjayeva S.Sh.	48
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	56
МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ	
Киясов Б.Н.	60
РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ КРІ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ СОТРУДНИКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ	
Ўқбар Айдын	66
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION XATARLARNI BOSHQARISH VA HUDUDIY "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	
Rashidov J.X.	72
"QURILISH SOHASI FAOLIYATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH"	
Alimov O.S.	82
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MAKROIQTISODIY BARQAROR RIVOJLANTIRISH TANHILI	
Nazirova S.X.	89
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОИЗВОДСТВА ОДЕЖДЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	
Ахмедова Г.А.	99
ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ В НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «ГРУППА ГАЗ»	
Лаврентьева Е.В., Пахомичева А.С.	107
БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ	
Лаврентьева Е.В., Султанова Л.Л.	113
ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ ПО ВНЕДРЕНИЮ ESG – СТАНДАРТОВ	
Набоков В.И., Некрасов К.В.	121
ЎЗБЕКИСТОНДА КИРУВЧИ ТУРИЗМНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРАТИ	
Рискулов Р.Б.	125
KORXONADA BREND EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	
Sa'dulloyev H.I.	134

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI VA “RAQAMLI O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISHDAN KUTILAYOTGAN NATIJALAR TAHLILI	
Sharipova Sh.B.	140
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
Sharipov I.B.	147
РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ДЕХКАНСКИХ ХОЗЯЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ	
Ашуров А.Ф.	155
II SHO’BA. “YASHIL” TEXNOLOGIYALAR, SUN’IY INTELEKT VA ENG YAXSHI TEXNOLOGIYALAR (BAT) ASOSIDA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH	164
OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYA QILISH YO‘LLARI	
Yuldashev I.B.	164
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ «УНИВЕРСИТЕТ 4.0»: ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НИЗКОУГЛЕРОДНОГО ПЕРЕХОДА	
Кузнецова С.Н., Цыбуцинина И.Е., Фролов Ю.С., Горев Н.А.	168
SUN’IY INTELEKT VA REAL VAQT TIZIMLARI ASOSIDA HUDUDIY AVTOMOBIL YO‘LLARI MUHANDISLIK INSHOATLARINI LOYIHALASH JARAYONINI MODELLASHTIRISH	
Norinov M.U., Zikrayev A.A.	177
REAL VAQT TIZIMLARI VA SUN’IY INTELEKT ASOSIDA EKOLOGIK MONITORINGNI AVTOMATLASHTIRISHNING ILMIY-ASOSIY YO‘NALISHLARI	
Ergashev O.M.	186
ИКЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ ШАРОИТИДА АГРАР СОҲАНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА СУҒУРТА МЕХАНИЗМИНИНГ РОЛИ	
Вахобов А.Р.	195
ИНСОН ВА АТРОФ-МУҲИТ УЙҒУНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ.	
Йўлдошев Н.Қ.	202
SUN’IY INTELEKTDAN ATROF-MUHITNI MUHOFAZALASHDA FOYDALANISH	
Nasriddinov I.X., Tulyaganov E.J.	209
O‘ZBEKISTONDA KO‘ZI OJIZ SHAXSLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK IMKONIYATLAR	
Isayev K.A., Qurbanov A.G‘.	215
ЧОРВАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЎРТАСИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ	
Худайбердиев Ў.Э.	221
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TIZIMI RIVOJLANISHI SHAROITIDA BIZNESNI BOSHQARISH VA TASHKIL QILISH	
Kambarova Sh.M.	228
BARQAROR INVESTITSİYALAR VA ESG ME’ZONLARI: NAZARIY TAHLIL	
Maxmasobirova N.U.	235
“O‘ZBEKISTON SANOAT TARMOQLARIDA ESG TAMOIYLLARIGA ASOSLANGAN BOSHQARUV MECHANIZMLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH”	
Rusatamov Z.X.	241
THE ROLE OF ESG PRINCIPLES IN ATTRACTING INSTITUTIONAL INVESTORS IN CORPORATE GOVERNANCE	
Sadikova M.A.	249
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY DIVERSIFIKATSIYANING O‘RNI	
Daminova O.M.	254
КОНФУЦИАНСКИЕ ИДЕИ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ УЗБЕКИСТАНА	
Нарзуллаева Г.С., Сайфуллаева М.И., Носирова Н.Д.	262
YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELEKTNING SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	
Yakubova U.A.	278

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY–INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Qo‘chqorova M.U.	284
INKLYUZIV IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBALARI	
Qurbanov A.G‘.	291
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI	
Murtazaev O.O.	298
SANOAT KORXONALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI	
Ismatulloeva M.F.	304
TRANSPORT XIZMATLARINI IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI VA VAZIFALARI	
Karimova Sh.U.	311
ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРОБИЗНЕСА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОКРАЩЕНИЯ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ	
Адиллов Ш.Ш.	315
III SHO‘BA. ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA‘MINLASH YO‘NALISHLARI.....	325
“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR	
Xotamov I.S., Qudratxo‘jayev A.K.	325
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	
Мырзалиева Г.А., Байкенжеева Д.Б.	334
QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH YO‘LLARI	
Asamxodjayeva Sh.Sh., Qodirov S.Q.	341
ESG TAMOIYILLARI HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATDA: BARQAROR RIVOJLANISHNING YANGI PARADIGMASI	
Zaynutdinov I.S.	348
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASHNING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA‘SIRI	
Yusupov U.M.	353
AGLOMERATSIYALARNING “YASHIL” IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TA‘SIRI	
Mardonov Sh.	362
O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT SAMARADORLIGIGA EKO-MARKETING TA‘SIRINI TAHLIL QILISHDA SUN‘IY INTELLEKT VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN YANGI EKONOMETRIYA YONDASHUVI	
Usmonova Diyora Mahmud qizi	367
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATNI TUTGAN O‘RNI.....	379
Matchanova Ma‘rifat Ikramovna.....	379
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	384
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA IKKINCHI DARAJALI YETKAZIB BERUVCHILARNING O‘RNI VA ULARNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	
Qobilov R.Sh.	388
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В КОМПАНИЯХ	
Аділ Ф.С.	392
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В КОМПАНИЯХ	
Жолдасова А.Б.	397
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ КОНФЛИКТОВ	
Кемпірәлі Е.Қ.	404
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ: ШАГИ К ИХ АВТОМАТИЗАЦИИ	
Пернебаев Е.Б.	409
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ	

Рахатова Ж.Н.	414
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO'NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Musulmonova Sh., Hikmatov M.	422
SANOAT KORXONALARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING MILLIY VA XORIJIY TAJRIBASI	
Toxirov J.M.	426
GREEN CAR: QISHLOQ XO'JALIGIDA NAZORATNI YENGILLASHTIRUVCHI AQLLI ROBOT	
Qurbonov Sh.B.	434
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINING TAHLILI	
Baxromov A.B.	437
XALQARO AUDIT STANDARTLARIGA MUVOFIQ AUDITORLIK TEKSHIRUVLARINI YTKAZISH MASALALARI	
Ahmadjonov A.K.	443
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ: ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАР, ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР ИНТЕГРАЦИЯСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
Ashurov Z.A.	448
IV SHO'BA. KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	459
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Mamasoatov D.R.	459
РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА	
Abduraimova N.P.	464
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI	
Suyunov Y.B.	479
АРАБСКАЯ РЕСПУБЛИКА ЕГИПЕТ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ	
Ziyadullaeva L.C.	487
THE IMPACT OF THE CHINA-KYRGYZSTAN-UZBEKISTAN RAILWAY ON UZBEKISTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT: MECHANISMS, EFFECTS, AND POLICY RESPONSES	
Ye Maoqing.	492
XORIJIY INNAVATSION INVESTITSİYALARNI JALB ETISH DOLZARBLIGI	
Tulyaganov E.J., Ubaydullayeva G.E.	502
QURG'OQCHIL MINTAQALARDA KICHIK AGROBIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Qulliyev O.A.	507
BANKLARNING MOLİYAVIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KAPITAL VA AKTIVLAR RENTABELLIGINING AHAMIYATI	
Alimjanova D.S.	516
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИЯМИ В БИЗНЕС-СФЕРЕ	
Raxymjanova A.A.	519
MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI	
Abdvaliyev Sh.X.	524
SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI	
Toshtemirov S.G'.	534
INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA MOTIVATSIYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	
Abdufattoxova H.	539
AVTOMATLASHTIRILGAN BUYUMLARNI SARALOVCHI ROBOTLAR	
G'ulomov X.A.	545

APPLICATION OF ESG PRINCIPLES AS A WAY TO INCREASE COMPETITIVENESS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES	
Kurbanov U.A., Kurbanova Sh.Y., Alimova D.T.	548
ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА.	
Фарходова Ш.Ш.	554
СОВРЕМЕННЫЕ НОВЕЙШИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ И БИЗНЕСЕ: РОЛЬ В СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РК	
Агабекова Ш.Н., Бокушева С., Байкенжеева Д.Б.	557
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
Жартай Ж.М., Саттыбаева Д.М., Рахимова А.Н., Никкель Л.Д.	565
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	
Vahangurov O.O.	571
O‘ZBEKISTONNING YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH YO‘LLARI VA USTUVORLIKLARI	
Lugmanov B.M.	577
KAPITAL TANQISLIGI SHAROITIDA MOLIVAVIY RESURLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH	
Arziyev S.	585
V SHO‘BA. ESG STANDARTLARIGA MOS KELADIGAN INVESTITSIYA LOYIHALARINI QO‘LLAB-QUVVATLASH, DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI	590
SANOAT KLASTERLARI – SANOAT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGİK YO‘NALISHI SIFATIDA	
Sobirov A.A.	590
АНАЛИЗ ВА СИНТЕЗ МЕТОДЛАРИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ	
Dusmurov R.D., Nosirova N.J.	597
ESG-ФАКТОРЫ В ПРИНЯТИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Kim L.N., Eltaev N.K.	606
КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ	
Remizova I.V.	614
TIJORAT BANKLARIDA DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIVALASHNING ILG‘OR XORIY TAJRIBALARI	
Shodiyev Sh.S.	620
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЁНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ	
Usmanova Yu.	623
YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSIYALARNING ROLI	
Primov S.F.	632
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В РАМКАХ ЗЕЛЕННЫХ РАБОЧИХ МЕСТ	
Xuvaydulloeva I.X.	638
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH	
Primov S.F.	642
TIJORAT BANKLARINING FAOLIYATIDA UCHRAIDIGAN RISKLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI	
Xusanboev A.F.	647
ВЛИЯНИЕ ПРИНЦИПОВ ESG НА РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕРВИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ АКЦИЙ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ	
Saydulloev Sh.	653
RAHBAR KADRLARNING BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI	
Olimov S.A.	660
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK TADBIRKORLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI	
Kurbanova Sh.Y., Yusupov A.A.	667
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	

Koptaeva G.II., Bekebaeva M.O.	672
HUDUDLAR TASHQI IQTISODIY STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	
Toshboyev M.M.	680
QISHLOQ XO‘JALIGIDA KLASSTERLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA‘MINLASHDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING AHAMIYATI	
Yuldasheva D.K.	689
O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-IJTIMOIIY AHAMIYATI	
Mamatov M.N.	699
RAQAMLI-ELEKTRON PULLAR VA KRIPTOVALYUTALAR FARQLARI	
Matchanov T.M., Matchanova M.I.	703
AXBOROT TIZIMLARI XUSUSIYATLARI	
Norinov M.U., Abdulxamid A.I., Oripov O.I., Madaminov F.R.	709
CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATI VA ATROF-MUHITGA SALBIY TA‘SIRINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	
Tursunqulov Sh.R.	715
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH MEXANIZMLARI	
Abduraxmanova Z.T., Rustamova M.M.	722
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SANOATDA EKOLOGIK SAMARADORLIKNI OSHIRISH	
Hasanov H.X.	727
SHADOW ECONOMY EXPOSED: THE HIDDEN FORCES SHAPING ECONOMY.	
Arziev Sh.R.	735
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI	
Axmedova D.B.	741

методы способствуют ускорению инновационных процессов, повышению вовлечённости сотрудников и улучшению качества принимаемых решений.

Таким образом, для повышения эффективности стратегического управления инновациями в бизнес-сфере необходимо:

- Разрабатывать комплексные инновационные стратегии, учитывающие внутренние ресурсы и внешние условия;
- Активно внедрять цифровые технологии и методы анализа данных;
- Формировать инновационную культуру и стимулировать креативность сотрудников;
- Интегрировать принципы устойчивого развития и социальной ответственности;
- Преодолевать барьеры через адаптивное управление и повышение квалификации персонала.

Внедрение этих рекомендаций позволит компаниям не только повысить конкурентоспособность, но и создать устойчивую платформу для долгосрочного развития и инновационного лидерства на рынке.

Список использованной литературы

1. Тарасенко, В.И. Стратегическое управление инновациями : монография. – М.: Экономика, 2018. – 256 с.
2. Котлер, Ф., Келлер, К.Л. Маркетинг менеджмент : учебник. – Санкт-Петербург : Питер, 2021. – 832 с.
3. Портер, М. Конкурентная стратегия : учебник. – М.: Олимп-Бизнес, 2019. – 416 с.
4. Хамел, Г., Прахалад, К. Конкурируя за будущее : монография. – Москва : Альпина Паблишер, 2017. – 304 с.

MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI

Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich,

TDIU mustaqil izlanuvchisi

E-mail: Shahzodbek.abdivaliyev1998@gmail.com

Orcid : <https://orcid.org/0009-0006-7933-8507>

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada mamlakatimizda eksport jarayonlarini yanada takomillashtirish yo'llari, ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Eksport hajmini oshirish, mahsulotlarning xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda eksportyor korxonalarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari o'rganiladi. Shuningdek, bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish, logistika tizimini zamonaviylashtirish va elektron savdo imkoniyatlarini kengaytirish orqali eksportni rag'batlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, eksport jarayonlarini samarali tashkil etish mamlakat*

iqtisodiyotining barqaror o'sishiga, xalqaro savdo aloqalarining kengayishiga hamda yangi ish o'rinlarining yaratilishiga olib keladi.

Kalit so'zlar: *eksport, tashqi savdo, iqtisodiy rivojlanish, raqobatbardoshlik, bojxona tizimi, logistika, eksport siyosati, elektron savdo, eksportni rag'batlantirish, xalqaro bozor.*

Аннотация. *В данной статье анализируются пути дальнейшего совершенствования экспортных процессов в нашей стране, их роль и значение в экономическом развитии. Изучаются механизмы увеличения объемов экспорта, усиления конкурентоспособности продукции на международных рынках и поддержки предприятий-экспортеров. Особое внимание также уделяется вопросам стимулирования экспорта путем упрощения таможенных процедур, модернизации системы логистики и расширения возможностей электронной торговли. По результатам исследования установлено, что эффективная организация экспортных процессов приводит к устойчивому росту экономики страны, расширению международных торговых связей и созданию новых рабочих мест.*

Ключевые слова: *экспорт, внешняя торговля, экономическое развитие, конкурентоспособность, таможенная система, логистика, экспортная политика, электронная торговля, стимулирование экспорта, международный рынок.*

Abstract. *This article analyzes ways to further improve export processes in our country, their role and significance in economic development. Mechanisms for increasing export volumes, strengthening the competitiveness of products in international markets, and supporting exporting enterprises are studied. Special attention is also paid to the issues of promoting exports through simplifying customs procedures, modernizing the logistics system, and expanding the possibilities of electronic trade. According to the results of the study, effective organization of export processes leads to sustainable growth of the country's economy, expansion of international trade relations, and creation of new jobs.*

Keywords: *export, foreign trade, economic development, competitiveness, customs system, logistics, export policy, electronic trade, export promotion, international market.*

Kirish

Bugungi kunda global raqobat kuchayib borayotgan bir zamonda, mamlakatlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy taraqqiyotga erishish uchun eksport salohiyatini oshirishga katta urg'u bermoqda. Xalqaro bozorlar bilan aloqalarni kengaytirish, mahalliy mahsulotlarimizni import bozorlarida raqobatbardosh qilish, yalpi ichki mahsulot (YIM) hajmini oshirish kabi maqsadlar eksportni barqarorlashtirishni muhim strategik vazifa sifatida ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, mamlakatimiz uchun eksport jarayonlarini barqaror ravishda rivojlantirish va optimallashtirish omillari, sharoitlari hamda muhim choralar to'g'risida chuqur tahlil zarurati tug'iladi.

Ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo aylanmasi 2024- yil va undan keyingi davrlarda sezilarli o'sish ko'rsatmoqda. Masalan, 2024- yilda eksport kategoriyalari bo'yicha asosiy mahsulotlar jumlasida "zargarlik buyumlari, qimmatbaho metallar, tangalar" eksporti \$13,95 milliardni tashkil etdi. Shu bilan birga paxta mahsulotlari eksporti \$2,31 milliard, minerallar va yoqilg'i mahsulotlari eksporti esa \$1,85 milliard atrofida bo'ldi. Tashqi savdo balansida

eksport-sifatida salbiy holatlar ham mavjud: 2024- yilda mamlakat importi \$55,52 milliardga yetib, tashqi savdo balansi taxminan \$23,67 milliardga yaqin salbiy ko'rsatkichda bo'ldi [1].

Eksport jarayonlarini barqarorlashtirish uchun bir nechta muhim omillar ajralib turadi. Avvalo, bojxona operatsiyalari va tartib-taomillarini soddalashtirish, digitalizatsiya jarayonlarini joriy etish sohalarida erishilgan yutuqlar misol bo'la oladi. Masalan, oxirgi yillarda bojxona punktlarida yangi terminallar qurilgan, 20 dan ortiq bojxona postlari zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan, 35 dan ortiq axborot tizimlari ishga tushirilgan. Shu tariqa eksport jarayoni ilgari 9 bosqichdan iborat bo'lgan bo'lsa, hozirda bu jarayon 3 bosqichgacha qisqartirilgan [2].

Bundan tashqari, bojxona rasmiylashtirish uchun sarflanadigan vaqt sezilarli darajada kamaygan: import bojxonalarda rasmiylashtirish uchun o'rtacha 3 soat, eksport mahsulotlari uchun esa atigi 20 daqiqa vaqt ketmoqda. Bu kabi samaradorlik oshishi nafaqat eksportkor korxonalarning xarajatlarini kamaytiradi, balki mahsulotni xalqaro bozorlarga tayyorlash va yetkazib berish muddatlarini qisqartiradi.

Shuningdek, mamlakat import-eksport ishtirokchilari soni ham oshmoqda. Bojxona va savdo sohasidagi islohotlar natijasida eksport va import bilan shug'ullanuvchi korxonalarning savdo hajmi, faol ishtiroki kuchaygan. Ushbu tendensiyalar eksport jarayonlarini barqarorlashtirish uchun qulay ijtimoiy-iqtisodiy muhit yaratadi hamda davlat siyosati, infratuzilma, moliyaviy qo'llab-quvvatlash kabi omillarning ham korxonalarga erkinroq faoliyat yuritish imkonini oshiradi.

Shu bilan birga, eksport jarayonlarini barqarorlashtirishga xizmat qiluvchi yana bir muhim jihat – mahsulotlarimizning eksport bozorlari siyosatini kengaytirishdir. Misol uchun, mamlakatimizning birinchi sakkiz oyida 2025- yilda eksport hajmi \$23 milliardga yetib, yil davomida bu ko'rsatkich o'tgan yilning mos davriga nisbatan 31,3% ga oshgan. Eksport import tarkibida esa yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushi oshishi, agrar va oziq-ovqat mahsulotlarining, yengil sanoat mahsulotlarining eksport imkoniyatlarini kengaytirish, standartlar, sertifikatlashtirish tizimlarini rivojlantirish kabi omillar barqaror eksportni ta'minlashda muhim o'rin tutadi [3].

Umuman olganda, eksport jarayonlarini barqarorlashtirish omillari xususan: bojxona va logistika infratuzilmasining modernizatsiyalashuvi, mahsulot sifatini oshirish va xalqaro standartlarga moslashuvi, iqtisodiy siyosat va soliq-moliyaviy rag'batlar, bozorlarni diversifikatsiyalash, raqamli transformatsiya va jarayonlarni soddalashtirish, korxonalarga qulay moliyaviy resurslar mavjudligi kabi asosiy yo'nalishlardan iborat. Ushbu omillar samara bersagina eksport hajmi o'sadi, mamlakatning iqtisodiy mustahkamligi oshadi va xalqaro savdo aloqalarida raqobatbardosh mavqeni mustahkamlash mumkin bo'ladi.

Biroq eksport jarayonlarini barqarorlashtirishda mavjud muammolar ham inkor etib bo'lmaydi. Eng avvalo, logistika tizimining ayrim hududlarda yetarli darajada rivojlanmagani, transport infratuzilmasining eskirganligi va yuk tashish xarajatlarining yuqoriligi eksportning barqaror o'sishiga to'sqinlik qilmoqda. Masalan, Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston logistika samaradorligi indeksi 2024- yilda 3,2 ballni tashkil etgan bo'lib, bu ko'rsatkich mintaqadagi yetakchi davlatlar darajasidan pastroqdir. Shu bois, temiryo'l va avtomobil transporti tizimini modernizatsiya qilish, yangi logistika markazlarini tashkil etish hamda tranzit yo'laklarini kengaytirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri bo'lib qolmoqda [4].

Bundan tashqari, eksport qilinayotgan mahsulotlarning xalqaro standartlarga mosligi, sifat sertifikatlari va brendlash masalalari ham e'tibordan chetda qolmasligi lozim. Mahsulotni xorij bozoriga olib chiqish uchun zarur sertifikatlar, texnik reglamentlar va ekologik talablarni bajarish ko'p hollarda vaqt va mablag' talab qiladi. Shu sababli, davlat tomonidan eksportchi korxonalarni moliyaviy rag'batlantirish, eksport sug'urtasini kengaytirish va yangi bozorlarni o'rganishga yordam beruvchi tashabbuslarni kuchaytirish mamlakatimiz eksport salohiyatini barqaror saqlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar sharhi

Mamlakatimizda eksport jarayonlarini barqarorlashtirish masalasi so'nggi yillarda iqtisodiy islohotlarning eng dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bu borada iqtisodchi olimlar, xalqaro tashkilotlar va amaliyotchi mutaxassislar tomonidan turli ilmiy izlanishlar olib borilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, eksportni barqarorlashtirish nafaqat tashqi savdoni kengaytirish, balki milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini mustahkamlash, ishlab chiqarish sohasini modernizatsiya qilish va investitsion muhitni yaxshilash bilan ham bevosita bog'liqdir.

Masalan, A.A. Azizov o'zining "O'zbekiston tashqi savdosining modernizatsiyasi sharoitida eksportni rivojlantirish istiqbollari" nomli tadqiqotida (2021) eksport siyosatining muhim tarkibiy qismlari sifatida soliq imtiyozlari, eksport sug'urtasi va eksport kreditlarini takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, eksport jarayonining barqarorligi uchun davlat tomonidan yaratiladigan muvozanatli moliyaviy infratuzilma va tashqi savdoda xavf-xatarlarni boshqarish tizimi alohida ahamiyatga ega [5].

Sh.M. Mamarasulov (2022) o'z tadqiqotlarida eksportning hududiy diversifikatsiyasi masalasiga urg'u beradi. U fikricha, ayrim viloyatlarda eksport ulushi yuqori bo'lsa-da, ayrim hududlarda eksport imkoniyatlari hali to'liq ishga solinmagan. Shu bois, har bir hududda mahalliy resurslar asosida eksportga

yo'naltirilgan mahsulotlarni ishlab chiqish, infratuzilmani rivojlantirish va logistika markazlarini tashkil etish zarur [6].

Xorijiy adabiyotlarda ham eksport barqarorligi masalasiga keng e'tibor qaratilgan. Masalan, M. Porterning "Milliy raqobatbardoshlik nazariyasi" asarida (1990) mamlakatning eksport salohiyati to'rtta asosiy omil – ishlab chiqarish resurslari, talab sharoiti, bog'liq va yordamchi tarmoqlar hamda korxona strategiyasi bilan belgilanadi. Porter modeliga ko'ra, aynan ichki bozor raqobati kuchli bo'lgan mamlakatlarga eksportda yuqori natijalarga erisha oladi. Ushbu yondashuv O'zbekiston misolida ham dolzarb bo'lib, ichki raqobatni rivojlantirish eksport barqarorligiga zamin yaratadi [7].

Shuningdek, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi (XVJ) va BMTning Savdo va taraqqiyot konferensiyasi (UNCTAD) hisobotlarida ham eksportni barqarorlashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Jumladan, XVJ 2024- yilgi "World Economic Outlook" hisobotida rivojlanayotgan mamlakatlarda eksport o'sishi uchun makroiqtisodiy barqarorlik, barqaror valyuta siyosati va tashqi qarz yukining kamayishi muhim omillar sifatida ko'rsatadi [8].

UNCTAD ma'lumotlariga ko'ra, 2024- yilda O'zbekistonning umumiy eksport hajmi \$25,3 milliardni tashkil etgan, bu esa o'tgan yilga nisbatan 29,6 foizga o'sishni bildiradi. Bu ko'rsatkich mamlakatda amalga oshirilayotgan tashqi savdo siyosati, logistika tizimini modernizatsiyalash va elektron eksport tizimini joriy etish natijasidir. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar tahliliga ko'ra, eksportda yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushi hali past bo'lib, bu ishlab chiqarish sohalarini texnologik yangilash zarurligini ko'rsatadi [9].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2023- yil 20 dekabrda qilgan ma'ruzasida ham eksportni barqarorlashtirish strategiyasiga alohida to'xtalib o'tildi. Davlat rahbari 2026- yilga borib eksport hajmini kamida \$30 milliardga yetkazish, 2000 dan ortiq yangi eksportchi korxonalarni tashkil etish va eksport geografiyasini 100 dan ortiq davlatga kengaytirishni maqsad qilib qo'ygani aytdi. Bu, o'z navbatida, mamlakatda eksport infratuzilmasini yanada mustahkamlashni talab etadi [10].

Yana bir muhim manba sifatida O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlarini keltirish mumkin. Vazirlik hisobotiga ko'ra, 2025- yil boshiga kelib, 1800 dan ortiq yangi eksportchi korxonalar faoliyat boshlagan, 45 ta yangi logistika markazi ishga tushirilgan va 120 dan ortiq mahsulot turi ilk bor xorijga eksport qilingan. Bu raqamlar iqtisodiy siyosatning amaliy samaradorligini ifodalaydi.

Adabiyotlar tahlilidan ko'rinib turibdiki, eksport jarayonlarini barqarorlashtirish faqat tashqi savdo mexanizmlarini emas, balki ichki iqtisodiy tuzilmani ham modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Mahalliy olimlarning

tadqiqotlari eksportni rag‘batlantirishda davlatning faol roli, soliq va bojxona imtiyozlari, moliyaviy vositalarning ahamiyatini ta’kidlaydi. Xorijiy adabiyotlar esa ko‘proq raqobatbardoshlik, innovatsion mahsulot ishlab chiqarish va bozor diversifikatsiyasiga urg‘u beradi.

Shu bois, adabiyotlar tahlili asosida aytish mumkinki, mamlakatimizda eksport jarayonlarini barqarorlashtirishning eng samarali yo‘li – mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo‘llab-quvvatlash, logistika infratuzilmasini yaxshilash, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish va xalqaro standartlarga mos sifat tizimini yaratishdir. Bu omillar uyg‘unlashganda, O‘zbekistonning eksport salohiyati nafaqat barqaror, balki uzoq muddatli istiqbolda raqobatbardosh bo‘lib shakllanadi.

Metodologiya

Tadqiqot davomida eksport jarayonlarini tahlil qilishda tizimli yondashuv, iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslama tahlil hamda induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, Jahon banki, UNCTAD va ITIM ma’lumotlari asosida amaliy tahlillar o‘tkazildi. Eksport jarayonlariga ta’sir etuvchi ichki va tashqi omillar o‘rganilib, ularning barqarorlikka ta’siri iqtisodiy modellashtirish orqali baholandi. Olingan natijalar asosida mamlakatimiz eksport siyosatini takomillashtirishga doir ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar

O‘zbekiston Respublikasi so‘nggi yillarda eksport jarayonlarini barqarorlashtirishga qaratilgan izchil siyosat olib bormoqda. Iqtisodiy islohotlarning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida eksportni rag‘batlantirish, logistika tizimini rivojlantirish, bojxona jarayonlarini soddalashtirish va mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish ishlari amalga oshirilmoqda. Mamlakat eksport salohiyati barqaror o‘sib borayotganini so‘nggi yillardagi statistika ham tasdiqlaydi.

Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2024- yilda O‘zbekistonning umumiy eksport hajmi 25,3 milliard AQSh dollarini tashkil etib, bu 2023- yilga nisbatan 29,6 foiz o‘shishni anglatadi. Eng yirik eksport mahsulotlari tarkibida oltin (54 foiz), rangli metallar (12 foiz), to‘qimachilik mahsulotlari (9 foiz) hamda oziq-ovqat mahsulotlari (6 foiz) ulushi ustunlik qiladi. Shu bilan birga, xizmatlar eksporti (transport, IT va turizm sohalari) hajmi 2024- yilda 3,1 milliard dollardan oshgan. Bu raqamlar mamlakat iqtisodiyotining tarkibiy diversifikatsiya yo‘lida ekanini ko‘rsatadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, eksport jarayonlarini barqarorlashtirishda bojxona infratuzilmasining modernizatsiyasi muhim o‘rin tutadi. 2022–2024 yillar davomida “Yagona bojxona oynasi” tizimi joriy qilinib, rasmiylashtirish jarayonlari 9 bosqichdan 3 bosqichgacha qisqartirildi. Natijada eksport tovarlarini bojxonadan

o'tkazish uchun sarflanadigan vaqt 3 soatdan 20 daqiqagacha qisqardi. Bu o'z navbatida korxonalar vaqtini, resurslarini tejashga va xalqaro yetkazib berish zanjirlarini tezlashtirishga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, logistika tizimi samaradorligi ham eksport barqarorligining asosiy omillaridan biridir. Jahon bankining 2024- yilgi "Logistics Performance Index" reytingida O'zbekiston 3,2 ball bilan Markaziy Osiyo davlatlari orasida o'rtacha natijaga erishgan. 2025- yilga borib, mamlakatda 45 ta yangi logistika markazlari, 7 ta xalqaro transport terminali foydalanishga topshirildi. Bu esa yuk tashish xarajatlarini 12–15 foizga kamaytirgan.

Eksport jarayonlarining barqaror o'sishiga xizmat qiluvchi yana bir yo'nalish – raqamli texnologiyalarni joriy etishdir. So'nggi yillarda "E-Export" elektron platformasi ishga tushirilib, eksportchi korxonalarga onlayn tarzda hujjat topshirish, sertifikat olish va bojxona to'lovlarini amalga oshirish imkoniyati yaratildi. 2024 yil yakuniga ko'ra, ushbu tizim orqali 11 mingdan ortiq eksport operatsiyalari amalga oshirilgan. Bu esa davlat xizmatlari samaradorligini oshirgan va korrupsiya xavfini kamaytirgan.

1-jadval

O'zbekiston Respublikasining 2020–2024 yillarda eksport hajmi dinamikasi (mlrd. AQSh dollari hisobida) [11]

Yil	Umumiy eksport hajmi	O'sish sur'ati (%)	Asosiy eksport mahsulotlari (ulushi, %)	Asosiy hamkor davlatlar
2020	13,7	–	Oltin (52%), paxta (10%), gaz (8%)	Xitoy, Rossiya, Turkiya
2021	15,4	+12,4	Oltin (55%), to'qimachilik (9%), oziq-ovqat (7%)	Xitoy, Qozog'iston, Rossiya
2022	18,9	+22,7	Oltin (50%), rangli metallar (11%), paxta (8%)	Rossiya, Turkiya, Qozog'iston
2023	19,5	+3,1	Oltin (48%), to'qimachilik (10%), avtomobil qismlari (5%)	Xitoy, Turkiya, Jan. Koreya
2024	25,3	+29,6	Oltin (54%), metallar (12%), oziq-ovqat (6%), xizmatlar (7%)	Xitoy, Germaniya, Turkiya

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2020–2024 yillar davomida O'zbekiston eksport hajmi izchil o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda. Agar 2020- yilda umumiy eksport hajmi 13,7 mlrd. dollarni tashkil etgan bo'lsa, 2024- yilga kelib bu ko'rsatkich 25,3 mlrd. dollarga yetgan, ya'ni besh yil ichida qariyb 84 foizga o'sish kuzatilgan. Eng katta o'sish 2024- yilda qayd etilgan bo'lib, bu yili eksport hajmi 29,6 foizga ko'paygan.

Mahsulot tarkibida oltin hali ham asosiy o'rin egallayotgan bo'lsa-da, so'nggi yillarda to'qimachilik, oziq-ovqat, avtomobil ehtiyot qismlari va xizmatlar sektori eksportining oshgani diversifikatsiya jarayonlarining kuchayganini ko'rsatadi. Bu

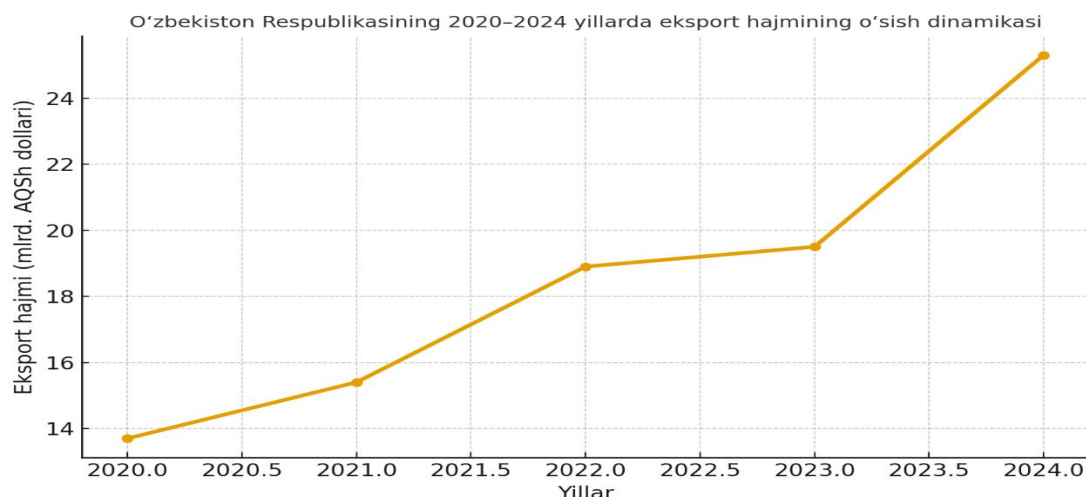
esa iqtisodiyotning bir yoqlama xomashyo eksportiga bog‘liqligini kamaytirib, barqaror o‘shish uchun zamin yaratmoqda.

Hamkor davlatlar tarkibining kengayib borayotgani – Xitoy, Turkiya, Qozog‘iston bilan bir qatorda Germaniya va Janubiy Koreya bilan savdo aloqalari mustahkamlanayotganini anglatadi. Bu esa O‘zbekistonning eksport geografiyasini diversifikatsiya qilish borasida ijobiy natijalarga erishayotganidan dalolat beradi.

Eksport tarkibida yangi tarmoqlarning paydo bo‘lishi ham ijobiy natija sifatida baholanadi. Jumladan, so‘nggi ikki yilda farmatsevtika, avtomobil ehtiyot qismlari, elektrotexnika va IT xizmatlari eksporti 40 foizdan ortiq o‘ydi. Shu bilan birga, meva-sabzavot mahsulotlari eksporti 2025- yilning dastlabki sakkiz oyida 1,6 milliard dollarni tashkil etdi, bu o‘tgan yilga nisbatan 18 foiz yuqori ko‘rsatkichdir.

Hududiy kesimda esa Toshkent shahri, Toshkent, Farg‘ona, Samarqand va Navoiy viloyatlari eksportda yetakchilik qilmoqda. Qoraqalpog‘iston Respublikasi va Surxondaryo viloyatlarida eksport salohiyati hali to‘liq ishga solinmagan bo‘lib, bu hududlarda logistika, ishlab chiqarish va sertifikatlashtirish tizimlarini yanada takomillashtirish talab etiladi.

Eksport barqarorligiga ta’sir etuvchi muhim omillardan yana biri – moliyaviy va institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimidir. 2024- yilda Tashqi savdoni qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi tomonidan 800 dan ortiq korxonaga 250 million dollardan ziyod mablag‘ ajratilgan. Shuningdek, “O‘zbekeksport” sug‘urta kompaniyasi orqali 1200 ta eksport shartnomasi sug‘urtalangan. Bu korxonalarga tashqi risklardan himoyalash imkonini bermoqda.

1-diagramma. O‘zbekiston Respublikasining 2020–2024 yillarda eksport hajmining o‘shish dinamikasi (mlrd. AQSh dollari hisobida) [12]

Diagrammadan ko‘rinib turibdiki, O‘zbekiston eksport hajmi so‘nggi besh yil ichida izchil o‘shib bormoqda. 2020- yildagi 13,7 mlrd. dollarlik eksport hajmi 2024 yilga kelib 25,3 mlrd. dollarga yetgan. Ushbu ko‘rsatkich 5 yil ichida qariyb 84

foizlik o'sishni ifodalaydi. Ayniqsa, 2022- yilda o'sish sur'ati yuqori bo'lib, 22,7 foizni tashkil etgan.

Bunday natijaga erishishda eksport tarkibining diversifikatsiyasi, xususan, to'qimachilik, oziq-ovqat, rangli metallar va xizmatlar sohalarining rivojlanishi muhim omil bo'ldi. Diagramma eksport siyosatining bosqichma-bosqich takomillashib borayotganini va tashqi savdo siyosatida muvozanatli yondashuvlar qo'llanilayotganini ko'rsatadi.

2024- yildagi keskin o'sish mamlakatning ishlab chiqarish salohiyati ortgani, logistika infratuzilmasining yaxshilanishi hamda yangi eksport bozorlariga kirib borish natijasidir. Shu jihatdan, diagramma eksport jarayonlarining barqaror o'sish yo'nalishida ekanini tasdiqlaydi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ko'rsatkich bo'lib xizmat qiladi.

Xalqaro hamkorlik yo'nalishida ham sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Bugungi kunda O'zbekiston eksport geografiyasi 90 dan ortiq davlatni qamrab olgan. Eng asosiy hamkorlar sifatida Xitoy, Rossiya, Turkiya, Qozog'iston, Janubiy Koreya va Germaniya ajralib turadi. Shu bilan birga, Afrika va Yaqin Sharq davlatlariga eksport hajmi ham bosqichma-bosqich oshmoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mamlakatimizda eksport jarayonlarini barqarorlashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgan asosiy omillar quyidagilardir:

1. Bojxona tartib-taomillarining soddalashuvi va raqamli texnologiyalarning joriy etilishi;
2. Transport-logistika infratuzilmasining kengaytirilishi;
3. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining kuchaytirilishi;
4. Eksport tarkibida yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushining oshishi;
5. Xalqaro hamkorlik va yangi bozorlarni o'zlashtirish.

Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud: logistika xarajatlarining yuqoriligi, eksportchi korxonalar uchun sertifikatlashtirish talablari murakkabligi, kadrlar yetishmovchiligi va ichki bozorlarda innovatsion ishlab chiqarishning sustligi. Ushbu masalalarni hal etish uchun davlat siyosatini yanada takomillashtirish, xususiy sektorni rag'batlantirish va xalqaro tajribani joriy etish zarur.

Natijaviy tahlil shuni ko'rsatadiki, agar yuqoridagi yo'nalishlar izchil davom ettirilsa, 2030- yilga borib O'zbekistonning eksport hajmini kamida 40 milliard dollarga yetkazish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushini esa ikki barobar oshirish mumkin. Bu nafaqat iqtisodiy barqarorlikni, balki mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ham ta'minlaydi.

Xulosa

O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda eksport jarayonlarining samarali tashkil etilishi muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida o'rganilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, mamlakatimizda so'nggi yillarda eksport hajmi izchil ortib bormoqda, mahsulot tarkibi esa tobora diversifikatsiyalanmoqda. Ayniqsa, to'qimachilik, oziq-ovqat, rangli metallar, avtomobil qismlari va xizmatlar eksportining ortgani iqtisodiy tizimda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Eksport barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillar sifatida ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, eksport infratuzilmasini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga mos sertifikatlash tizimini rivojlantirish, logistika tarmoqlarini takomillashtirish va yangi bozorlarni o'zlashtirish jarayonlari ajralib turadi.

Shuningdek, davlat tomonidan berilayotgan soliq va bojxona imtiyozlari, eksportni qo'llab-quvvatlash jamg'armalari, xorijiy investitsiyalarni jalb etish ham eksportni barqarorlashtirishda muhim rol o'ynamoqda.

Kelgusida eksport siyosatini yanada samarali amalga oshirish uchun mahalliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish, "yashil iqtisodiyot" tamoyillarini eksport jarayonlariga joriy etish va raqamli texnologiyalar yordamida xalqaro savdoni soddalashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent, 2024.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. – stat.uz
3. "O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo faoliyati to'g'risida"gi Qonun. – 2019 yil 22 aprelda qabul qilingan.
4. Jahon banki (World Bank). Uzbekistan Trade Indicators Report 2024. – Washington, 2024.
5. UNCTAD. World Investment and Trade Report 2023. – Geneva, 2023.
6. ITIM – O'zbekiston investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi rasmiy portali. – www.invest.gov.uz
7. Karimov, A. (2022). Eksport siyosatini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: TDIU nashriyoti.
8. Abduhalilov, M. (2023). Milliy iqtisodiyotda eksport jarayonlarini boshqarish mexanizmlari. T.: Iqtisodiyot nashriyoti.
9. OECD. Trade Policy Review: Uzbekistan 2023. – Paris, 2023.
10. Xudoyberdiyev, B. (2021). Tashqi iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda davlat siyosati. Toshkent: Fan.
11. FAO. Agricultural Export Diversification in Central Asia. – Rome, 2022.
12. "Raqamli iqtisodiyot sharoitida eksport tizimini modernizatsiyalash yo'nalishlari." – Iqtisodiyot va innovatsiyalar jurnali, №4, 2024.
- 13.

[https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&hl=ru&cites=7614125584456677491&as_sdt=5#d=g_s_cit&t=1759819666122&u=%2Fscholar%3Fq%3Dinfo%3AuG6Ebat06foJ%3Ascholar.google.com%2F%26output%3Dcite%26scirp%3D0%26hl%3Dru%3A~:text=Axmetovna%2C%20A.%20N.%20\(2025\).%20O%20%E2%80%98ZBEKISTON%20IQTISODIYOTIDA%20KICHIK%20VA%20](https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&hl=ru&cites=7614125584456677491&as_sdt=5#d=g_s_cit&t=1759819666122&u=%2Fscholar%3Fq%3Dinfo%3AuG6Ebat06foJ%3Ascholar.google.com%2F%26output%3Dcite%26scirp%3D0%26hl%3Dru%3A~:text=Axmetovna%2C%20A.%20N.%20(2025).%20O%20%E2%80%98ZBEKISTON%20IQTISODIYOTIDA%20KICHIK%20VA%20)

[00%20%E2%80%98RTA%20BIZNESNING%20O%20%E2%80%98RNI%20VA%20RIVOJLANISH%20IMKONIYATLARI.%20TANQIDIY%20NAZAR%2C%20TAHLILIY%20TAFAKKUR%20VA%20INNOVATSION%20G%20%E2%80%98OYALAR%2C%201\(9\)%2C%20386%2D388.](#)

14. Axmetovna, A. N. (2025). O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK VA O 'RTA BIZNESNING O 'RNI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI. *TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR*, 1(9), 386-388.

15. Abdivaliyev, S. (2025). THE IMPACT OF INTERNATIONAL TRADE ORGANIZATIONS AND FINANCIAL INSTITUTIONS ON GLOBAL ECONOMY. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 4(1), 71-75.

16. Abdivaliyev, S. (2025). Milliy mahsulotlarni tashqi bozorlarga olib chiqishdagi to 'siqlarni bartaraf qilish choralari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 3(4).

SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI

Toshtemirov Sardor G'olib o'g'li

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti
Iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich magistranti

E-mail: tsardor2105@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada "Javel" MChJ misolida sanoat korxonalarida mehnat resurslarini boshqarish, ularning samaradorligini oshirish hamda HR menejment tizimini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari asosida korxonaning mehnat resurslari tarkibi, ish vaqtidan foydalanish darajasi va xodimlar turg'unligi bo'yicha ijobiy o'zgarishlar aniqlanib, amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehnat resurslari, HR menejment, samaradorlik, sanoat korxonasi, mehnat unumdorligi, ish vaqti tahlili, kadrlar tarkibi, turg'unlik, boshqaruv tizimi.

Аннотация. В статье анализируются вопросы управления трудовыми ресурсами, повышения их эффективности и совершенствования системы управления персоналом на промышленных предприятиях на примере ООО «Жавель». По результатам исследования выявлены позитивные изменения в структуре трудовых ресурсов предприятия, уровне использования рабочего времени и текучести кадров, а также разработаны практические рекомендации.

Ключевые слова: трудовые ресурсы, управление персоналом, эффективность, промышленное предприятие, производительность труда, анализ рабочего времени, кадровый состав, текучесть кадров, система управления.

Abstract. This article analyzes the issues of labor resource management at industrial enterprises, increasing their efficiency, and improving the HR management system using the example of "Javel" LLC. Based on the research results, positive changes in the composition of the enterprise's labor resources, the level of work time utilization, and employee stability were identified, and practical recommendations were developed.

Keywords: labor resources, HR management, efficiency, industrial enterprise, labor productivity, analysis of working hours, personnel composition, stability, management system.

Kirish

Sanoat korxonalarining kadrlar bilan ta'minlanishi toifalar va kasblar bo'yicha xodimlarning haqiqiy sonini reja ehtiyojlari bilan taqqoslash asosida aniqlanadi.

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2- TOPLAM

2- MAXSUS SON /2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **“Management and Economics Scientific Research Journal”** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

“Management and Economics Scientific Research Journal” jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114